

ОСНОВИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Практикум

Навчальний посібник

УДК 330.34+316.42](075.8)
ББК 65.013я73
О-75

Рецензенти:

Л.В. Дейнеко, д.е.н., професор, завідувач відділу Ради по вивченню продуктивних сил, Київ;

І.М. Грабинський, д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин, Львівський національний університет ім. Івана Франка;

І.М. Потравний, д.е.н., професор кафедри екології Російської економічної академії, Москва

Викладені погляди належать авторам цієї праці і не можуть ні за яких обставин вважатися такими, що виражають офіційну точку зору Міністерства в справах охорони довкілля, харчових продуктів і сільського господарства Великобританії та Британської Ради

Гриф надано Міністерством освіти і науки України.
Лист № 14/18.2-1183 від 26.05.05.

785318

О-75 **Основи стійкого розвитку: Практикум: Навч. посібник / За заг. ред. Л.Г. Мельника та О.І. Карінцевої. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 352 с.**

ISBN 966-608-225-2

У посібнику на прикладі процесів і явищ у природі і суспільстві розглядаються закономірності розвитку відкритих стаціонарних систем, а також взаємозв'язки енергетичної та інформаційної характеристик трансформаційних процесів. Формулюються передумови прогресивного розвитку природних і суспільних систем. Аналізуються поняття «стійкий розвиток соціально-економічних систем», базові принципи, методи та інструментарій забезпечення стійкого розвитку суспільних систем.

Для викладачів, студентів і аспірантів вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації.

ББК 65.013я73

ISBN 966-680-225-2

© Мельник Л.Г., Карінцева О.І., 2005
© ТОВ «ВТД «Університетська книга», 2005

ЗМІСТ

ВСТУП	7
--------------------	---

Частина I. ЗАГАЛЬНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Розділ 1.1. Поняття системи і розвитку	10
Розділ 1.2. Першооснови формування систем	13
Розділ 1.3. Закономірності саморозвитку природи	17
Розділ 1.4. Механізми стійкості систем	20
Розділ 1.5. Фактори і механізми змінюваності систем	25
Розділ 1.6. Пам'ять системи	29
Розділ 1.7. Енергетичний базис розвитку	32
Розділ 1.8. Інформаційна основа розвитку	35
Розділ 1.9. Інформатика процесів розвитку	38
Розділ 1.10. Енергоентропійні основи розвитку	41
Розділ 1.11. Умови прогресивного розвитку динамічних систем ...	45
Розділ 1.12. Теоретичні основи екології	48
Розділ 1.13. Закономірності екосистемного регулювання	52
Розділ 1.14. Біорізноманіття і проблеми його збереження	57
Розділ 1.15. Системна сутність людини і функції природи	61
Розділ 1.16. Сутність природних факторів і антропогенних проблем довкілля	66
Розділ 1.17. Закономірності взаємодії суспільства і природи	72
Розділ 1.18. Поняття про стійкий розвиток	76
Розділ 1.19. Наукові і світоглядні передумови формування засад стійкого розвитку	79
Розділ 1.20. Принципи забезпечення стійкого розвитку	82
Розділ 1.21. Моніторинг стану і динаміки природних і соціально- економічних систем	85
Розділ 1.22. Економічний механізм раціонального природокористування	87
Розділ 1.23. Стратегія і тактика реалізації екологічної політики .	94
Розділ 1.24. Екологічна освіта і виховання	100
Розділ 1.25. Особливості забезпечення стійкого розвитку при переході до інформаційного суспільства	106

Частина II. ПРАКТИКУМ

Розділ 2.1. Поняття системи і розвитку	110
Розділ 2.2. Першооснови формування систем	116
Розділ 2.3. Закономірності саморозвитку природи	121
Розділ 2.4. Механізми стійкості систем	126
Розділ 2.5. Фактори і механізми змінюваності систем	135

Розділ 2.6.	Пам'ять системи	141
Розділ 2.7.	Енергетичний базис розвитку	145
Розділ 2.8.	Інформаційна основа розвитку	150
Розділ 2.9.	Інформатика процесів розвитку	156
Розділ 2.10.	Енергоентропійні основи розвитку	163
Розділ 2.11.	Умови прогресивного розвитку динамічних систем ..	169
Розділ 2.12.	Теоретичні основи екології	174
Розділ 2.13.	Закономірності екосистемного регулювання	181
Розділ 2.14.	Біорізноманіття і проблеми його збереження	186
Розділ 2.15.	Системна сутність людини і функції природи	193
Розділ 2.16.	Сутність природних факторів і антропогенних проблем довкілля	202
Розділ 2.17.	Закономірності взаємодії суспільства і природи	209
Розділ 2.18.	Поняття про стійкий розвиток	217
Розділ 2.19.	Наукові і світоглядні передумови формування засад стійкого розвитку	224
Розділ 2.20.	Принципи забезпечення стійкого розвитку	232
Розділ 2.21.	Моніторинг стану і динаміки природних і соціально- економічних систем	240
Розділ 2.22.	Економічний механізм раціонального природокористування	246
Розділ 2.23.	Стратегія і тактика реалізації екологічної політики	254
Розділ 2.24.	Екологічна освіта і виховання	262
Розділ 2.25.	Особливості забезпечення стійкого розвитку при переході до інформаційного суспільства	268
ГЛОСАРІЙ		274